

Czuczor Gergely–Fogarasi János-émlékkonferencia

**Szervezők: Magyar Művészeti Akadémia, Magyar Kultúra Alapítvány, Diófa-kör
Budapest, 2010. december 6. (hétfő) 9.00-19.00**

Helyszín: Magyar Kultúra Alapítvány Deák terem, Budapest, I., Szentháromság tér 6.

Bevezető szavak

A magyar nyelvtudomány történetének máig megkerülhetetlen alapműve a Czuczor–Fogarasi szótár. A Czuczor–Fogarasi-émlékkonferenciát szervezői a 19. század két kiemelkedő s a magyar nyelvtudományt meghatározó személyiségének, az általuk, az MTA támogatásával létrehozott talán eddigi legnagyobb „intézményes” munkának, A magyar nyelv szótárának (1–6., Pest, 1862–1874) szentelik.

Köztudott, hogy Czuczor Gergely (Andód, 1800. december 17.–Pest, 1866. szeptember 9.) és Fogarasi János (Felsőkászmárk, 1801. április 17.–Budapest, 1878. január 10.) életművét már keletkezésekor viták övezték. A magyar nyelv szótárának elvi alapjait és munkamódszerét (részben az ún. nyelvmetafizikai irányzatot, valamint a gyökelméletet) a később nyelvtudósok kevésbé tudományosnak, „naivnak” ítélték, s a magyar nyelvtudomány az elmúlt csaknem másfél évszázadban nem hasznosította az abban lefektetett gondolatokat. Nem nyelvészek sokszor, nyelvészek olykor fölvetették a CzF.-út tárgyilagos, kritikai felülvizsgálatát, s az abban lévő értékek újra fölfedezését. Ezért is kezdtek hozzá többen, több oldalról a CzF.-hagyomány feldolgozásának, a szótár teljes, illetve válogatott újrakiadásának. A Czákó Gábor által szervezett „Diófa-kör” harmadik éve gondolkodik a szótárról, a CzF.-útról. A Diófa-körben írók, természettudósok, zenészek és persze nyelvészek is az együttgondolkodás szándékával elmondják egymásnak, s most a nagyobb közönségnek is – értelemszerűen nem mindig azonos – véleményüket. A más tudományágak és a nagyközönség számára is érdeklődést keltő, a magyar nyelvtudományban alaposan nem kutatott, meg nem vitatott kérdéseket most az emlékkonferencián kívánja előtárni a Diófa-kör, illetve a hozzá kapcsolódó értelmiségiek.

Céljuk részben főhajtás a 19. századi, intézményes munkát végző két tudós teljesítménye előtt, részben a magyar nyelvtudomány egyik – vitatott – csúcsteljesítményének a mérlegre tétele: az azóta eltelt időszak tudományosságának, művelődéstörténeti-etimológiai, illetve mai kor szemiotikai, szemantikai, kognitív kutatásainak fényében - nemzetközi példákat is figyelembe véve. A kör tagjai nem titkolják, hogy a CzF.-ben olyan gondolatok vannak, amelyek hasznosak lehetnek a magyar nyelv múltjának, jelenének jobb megértésére, illetve anyanyelvünk alkotó továbbfejlődésének (végső soron megmaradásának) elősegítésére is.

A konferenciát a szervezők a nyelvi-nyelvészeti útkeresés egyik állomásának tekintik.

Gondolataikat a megbeszélés, a termékeny vita, az útkeresés szándéka ösztönzi. Nem zárkoznak el semmilyen ellenvéleménytől, és különösen örömmel fogadják a tudományosan megalapozott, „nyitott” megközelítéseket.

A Diófa-kör tagjai a konferencián bejelentett időpontban megkoszorúzzák a Kerepesi (Fiúmei úti) sírkertben Czuczor Gergely és Fogarasi János (kevesek által ismert) sírját. A konferencia teljes anyagát az Életünk című szombathelyi folyóirat közlése teszi.

Az előadások 20 percesek, az egyes tárgykörök után 10-10 perc megbeszélés.

Önkéntes résztvevői hozzájárulás: 2000 Ft/fő (Hang- és képfelvétel költségei, kávé, üdítő, bor, falatozás) tanulónak 1000 forint.

Tervezett program:

9.00 MEGNYITÓ

Fekete György prof. emeritus, a Magyar Művészeti Akadémia ügyvezető elnöke

Tudomány – nyelvtudomány – magyar nyelvtudomány

Levezető elnök: Czakó Gábor

Békés Vera (filozófus, tudományos főmunkatárs): A Nagyszótár körüli kortárs vitákról tudományfilozófiai megközelítésben

Bencze Lóránt (nyelvész, egyetemi tanár): A tudás dinamikája

Balázs Géza (nyelvész, egyetemi tanár): A megszakadt hagyomány... A CzF. és az azt követő magyar nyelvtudomány az idő mérlegén

11.00 Kávészünet

11.15-12.45 Levezető elnök: Pusztay János

Németh Renáta (nyelvész): A gyök fogalma a romantikus nyelvelméletben – fölolvassa Horváth Katalin

Czakó Gábor (író): Gyökrend, észjárás, nyelvépítés

Horváth Katalin (nyelvész): Czuczor és Fogarasi a szócsaládokról – a szavak egyenes ági és oldalági rokonsága

Győri-Nagy Sándor (nyelvész, kultúrökológus): Kultúrjelenségek nyelviesülése: a hang és az érzet, a gyök és a képzet.

12.45–13.30 Falatozási szünet, beszélgetés

13.30–15.30 A CzF. máig tartó hatása

Levezető elnök: Bencze Lóránt

Pusztay János (nyelvész, egyetemi tanár): Néhány szó a finnugor etimologizálási gyakorlatról.

Pomozsi Péter (nyelvész, egyetemi docens): A szabályos hangmegfelelés dicsősége és viszonylagossága

Oláh Annamária (fizikus, Bolyai-kutató): Bolyai János és a gyökök

Kiss Gábor (nyelvész, kiadóigazgató): A Czuczor-Fogarasi Szótár helye a magyar szótáriradalomban

15.30 Kávészünet

15.45–18.30 Kitekintés nyelvtudományból

Levezető elnök: Balázs Géza

Juhász Zoltán (kutatómérnök, népzeneész): Gépi adatbányászat a Czuczor-Fogarasi szótárban.

Alexa Károly (irodalomtörténész, főszerkesztő): A Szótár mint regény

Molnár Zsolt (szervező) - Czeglédi Cecília (tanító): A gyökrend oktatásáról

Bérczi Szaniszló (csillagász, egyetemi docens): Magyar nyelvkémia

Móser Zoltán (tanár, fotóművész): Czuczor Gergely népdalai

Czuczor Gergely népdallá lett verseiből Szikora Réka énekel, Juhász Zoltán furulyán játszik.

Zárszó